

Čovek KOJI NIJE BIO TAMO

Mikael Jort i Hans Rosenfelt

Preveo Aljoša Molnar



Beograd, 2017.

2003.

Ovog puta zvala se Patriša.

Patriša Velton.

Novo mesto. Novo ime.

U početku, davno, to je bilo najteže: da reaguje kada je hotelski recepcioner ili taksista pozovu po imenu.

Ali to je bilo onda. Sada je postajala ime iz nove lične karte čim bi je dobila. Do sada, samo ga je jedna osoba izgovorila na ovom putovanju – tip sa šaltera firme za iznajmljivanje automobila, u Estersundu, kada je došao da joj kaže da je automobil koji je rezervisala očišćen i spreman.

Sletela je na vreme, nešto posle pet sati u sredu po podne, i uhvatila Arlanda ekspres kojim se dovezla do centra Stokholma. Bila je to njena prva poseta švedskoj prestonici, ali odlučila je da se ograniči na ranu i prilično dosadnu večeru u obližnjem restoranu.

Nešto malo pre devet sati ukrcala se na noćni voz za Estersund. Rezervisala je jednokrevetna spavaća kola; nije smatrala da će je iko ikada uhvatiti, bez obzira na to koliko ljudi pruži njen lični opis policiji, ali jednostavno nije volela da spava s nepoznatim ljudima. Nikad to nije radila.

Čak ni kada je kao mlada putovala na mečeve sa odbojkaškim timom.

Ni dok je bila na obuci, bilo u bazi, bilo na terenu.

Ni kad je bila na zadatku.

Kada je voz konačno napustio stanicu, otišla je do kola za ručavanje, kupila malu flašu belog vina i pakovanje kikirikija, a onda se smestila u svoj kupe da čita *Znam šta stvarno mislite*, novu knjigu sa donekle bizarnim podnaslovom: *Tumačenje govora tela, onako kako to rade advokati*. Žena koja je privremeno bila Patriša Velton nije bila ubeđena da su advokati nešto naročito nadareni za čitanje govora tela; ona nikad nije srela nijednog koji se nešto naročito isticao

na tom polju, ali knjiga je bar bila kratka i zanimljiva. Nešto iza jedan sat posle ponoći uvukla se u čistu posteljinu i isključila svetlo.

Pet sati kasnije izašla je iz voza u Estersundu, raspitala se malo i krenula prema hotelu gde je natenane doručkovala pre nego što se uputila do „Avi-sove“ kancelarije gde je rezervisala automobil. Morala je da čeka; ponuđena joj je šoljica kafe dok automobil ne bude očišćen i proveren.

Nova siva tojota avensis.

Nakon putovanja od preko sto kilometara, stigla je u Ore. Držala se ograničenja brzine; nije bilo potrebe da privlači pažnju, iako to ništa ne bi promenilo, u suštini. Švedska policija nije imala običaj da traga za automobilom kojim je načinjen neki manji prekršaj, bar koliko je ona znala; možda čak nisu imali ni ovlašćenja za to. Međutim, ako bi iko otkrio da je naoružana, zadatak bi joj bio ugrožen. Nije imala dokumenta koja su joj dozvoljavala da nosi oružje u Švedskoj; ako bi pronašli njenu beretu M9, počeli bi da kopaju i veoma brzo bi otkrili da Patriša Velton ne postoji nigde, osim ovde, i sada. Zato je usporila dok je prolazila pored ozelenelih skijaških staza i ulazila u malo selo na brdu, koje se spuštalo prema jezeru.

Krenula je u kratku šetnju, nasumično odabrala mesto na kom će ručati i naručila tostirani sendvič i dijetalnu kolu. Dok je jela, proučavala je mapu. Nešto preko pedeset kilometara putem E14, pre nego što treba da skrene levo i ostavi automobil, a onda još dvadeset kilometara napornog marša. Pogledala je na sat. Tri sata do tamo, jedan sat da počisti, dva za povratak do automobila, podnošenje izveštaja... Biće u Trondhejmu na vreme da uhvati let do Osla, a u petak će biti kod kuće.

Još jednom je prošetala po Oru, a onda se vratila do automobila i krenula na zapad. Posao ju je vodio na toliko mnogo različitih mesta, ali nikad nije videla ovakav krajolik. Meke talasaste planine i jasno definisane linije šume, i sunce koje se presijava na vodi u dolini. Ovde bi mogla da bude srećna. Izolacija. Tišina. Čist vazduh. Iznajmila bi neku usamljenu kolibu i išla u duge šetnje. Pecala. Doživela bi svetlost u leto, sedela i čitala pored kamina za jesenjih večeri.

Neki drugi put, možda.

Verovatno nikad.

Šišla je sa puta E14 kad je videla znak za Rundhegen, koji je pokazivao ulevo. Ubrzo nakon toga izašla je iz automobila, uzela ruksak i mapu okoline, i počela da trči.

Zaustavila se 122 minuta kasnije; tek neznatno zadihana, ali ne umorna. Nije trčala punom snagom, čak ni približno. Sela je i popila malo vode dok joj se dah brzo vraćao u normalu. Potom je uzela dvogled i usmerila ga prema

Čovek koji nije bio tamo

brvnari, udaljenoj oko trista metara. Bila je na pravom mestu. Izgledala je potpuno isto kao na slici koju joj je doušnik dao.

Ako je dobro razumela, brvnara je bila napravljena tridesetih: ovih dana nikome nije bilo dozvoljeno da išta podiže u podnožju planine. Jedan direktor sa dobrim vezama u Kraljevskom sudu hteo je da ima neko sklonište za lov, ali, ruku na srce, ovo se nije moglo nazvati kućom, pa čak ni kolibom. Koliko ima? Osamnaest kvadrata? Dvadeset? Majušni prozori i mali dimnjak koji štrči iz krova prekrivenog šindrom. Dva stepenika do vrata i nešto što podseća na šupu, nekih desetak metara od kuće. Jedna polovina šupe imala je vrata, pa je pretpostavila da je unutra poljski toalet. Druga polovina bila je otvorena i tu je stajao panj, i znala je da je u pitanju šupa za drva.

Uočila je da se nešto kreće iza zelenog komarnika. On je bio unutra.

Spustila je dvogled, gurnula ruku u ruksak i izvadila beretu. Brzim, uvežbanim pokretima zavrnila je prigušivač. Ustala je, strpala pištolj u posebno napravljen džep jakne, podigla ruksak i krenula. S vremena na vreme pogledala bi preko ramena, ali nije bilo ni traga nikakvog pokreta. Brvnara je bila nedaleko od obeležene šumske staze, a u ovo doba godine, pred kraj oktobra, oblast nije baš vrvela od šetača. Srela je samo dvojicu otkako je napustila automobil.

Kad joj je ostalo manje od pedeset metara, izvadila je pištolj i prislonila ga uz nogu. Razmotrila je opcije. Da pokuca na vrata i zapuca čim ih on otvori, ili da pretpostavi da je brvnara otključana, uđe i uhvati ga naprečac. Taman što je odlučila da pokuca na vrata, ona su se otvorila. Žena se načas zaledila, a onda smesta čučnula. Jedan čovek, od nekih četrdesetak godina, izašao je i stao na stepenik. Brisani prostor. Nije imala gde da se sakrije. Najbolje što je mogla da uradi bilo je da se ne pomiče; i najmanji pokret mogao bi da mu privuče pažnju. Čvršće je stisnula pištolj. Ako ju je video, imaće vremena da ustane i puca u njega pre nego što uspe da pobegne. Četrdeset metara. Sigurno će ga pogoditi, verovatno i fatalno, ali to nije bilo ono što je želela. Ako ga samo rani, možda će uspeti da se vrati u brvnaru. Šta ako unutra ima neko oružje? Ako ju je primetio, stvari će se umnogome zakomplikovati.

Ali on nije odavao znake da ju je primetio. Zatvorio je vrata, sišao niz stepenice i krenuo prema šupi, uzeo sekiru sa panja i počeo da cepa drva.

Ona se lagano uspravila, blago počela da zanosi udesno kako bi je kuća sakrila, u slučaju da muškarac napravi pauzu, okrene se i pogleda prema prelepom krajoliku.

Sekira. Da li bi ona mogla da postane problem? Malo verovatno. Ako se sve bude odvijalo po planu, neće imati vremena da uoči opasnost koju ona predstavlja, a kamoli da je napadne oružjem za blisku borbu, kao što je sekira.

Zastala je pored kuće, izdahnula, nekoliko sekundi iskoristila da se usredredi, a onda izbila iza ćoška brvnare.

Čovek je delovao iznenađeno što je vidi, u najmanju ruku. Zaustio je da joj postavi pitanje; žena je pretpostavila da pita ko je ona, možda i šta traži tu, usred jemtlandskih planina, kao i može li joj pomoći oko nečega.

Sve je to bilo nebitno.

Nije razumela švedski, a on ionako nikad neće dobiti odgovor.

Pištolj sa prigušivačem kašljucnuo je jedanput.

Čovek je istog trena prestao da se kreće, kao da je neko pritisnuo dugme za pauzu usred gledanja filma. Sekira mu je iskliznula iz ruke, kolena klecnula ulevo, a telo je palo udesno. Začuo se tupi udarac kad je njegovih osamdeset kilograma palo na tlo. Srce mu je probio metak i već je bio mrtav kad je pao, kao da ga je neko samo bacio u stranu.

Žena je prišla lešu, opkorčila ga i mirno mu naciljala u glavu. Jedan pucanj u slepoočnicu, tri centimetra od levog oka. Znala je da je mrtav, ali je ispalila još jedan metak u njegov mozak, oko centimetar daleko od prvog.

Vratila je beretu u džep, pitajući se da li da preduzme nešto povodom krvi na zemlji, ili da pusti da priroda obavi svoje. Čak i ako neko shvati da mrtvog čoveka nema – a neko hoće, to je bilo sigurno – i dođe do male brvnare da ga traži, nikad neće pronaći telo. Krv će biti znak da mu se nešto dogodilo, ali to je sve. Čak i ako pomisle na najgore, ničije sumnje nikad neće biti potvrđene. Čovek će nestati zauvek.

„Tata?“

Žena je potegla pištolj dok se okretala oko sebe. Kroz glavu joj je prošla samo jedna misao.

Dete. Nije trebalo da tu bude neko dete.

2012.

Tresao se. Drhtao. Glava i ramena. Čudno – nije mogao da poveže te pokrete sa snom. Da li je stvarno sanjao? Nije to bio uobičajeni san, ako je uopšte sanjao. Nije bilo male šake u njegovoj. Nije bilo rike, huke koja se neumoljivo približavala. Nije bilo uskovitlanog haosa. Ali sigurno je sanjao, jer je neko izgovarao njegovo ime.

Sebastijane.

Ali opet, ako je sanjao, onda je bio sâm u snu. Sâm u tami.

Otvorio je oči. Pogledao je pravo u drugi par očiju. Plavih. Ispod crne kose. Kratke. Razbarušene. Iznad prćastog nosa i nasmejanih usta.

„Dobro jutro. Izvini, ali htela sam da te probudim pre nego što odem.“

Čovek koji nije bio tamo

Uz malo poteškoća, Sebastijan se pridigao na laktove. Žena koja ga je probudila izgledala je zadovoljno onim što je postigla. Prišla je visokom ogledalu koje je bilo ispred kreveta, izabrala par minduša sa obližnje police i počela da ih stavlja.

San je odmah napustio Sebastijanov mozak i zamenilo ga je sećanje na prethodni dan.

Gunila, četrdeset sedam godina, medicinska sestra. Videli su se nekoliko puta u Bolnici Karolinska. Juče je imao poslednji pregled pre otpuštanja, a posle su zajedno otišli, izašli do grada, a onda svratili do njenog stana. Iznenadjuće dobar seks.

„Ustala si.“

Shvatio je da izgovara ono što je očigledno i nije bio sasvim zadovoljan situacijom: ležao je nag u nepoznatom krevetu dok je žena s kojom je proveo noć već bila ustala i spremala se za novi dan. Uglavnom je on ustajao prvi, po mogućnosti bez buđenja privremene partnerke. Tako mu je odgovaralo. Što je manje trebalo da priča pre nego što ode od njih, to bolje.

„Moram da idem na posao“, obavestila ga je, pogledavši ga u ogledalu.

„Šta, sada?“

„Da, sada. U stvari, već kasnim.“

Sebastijan se nagnuo i uzeo svoj sat sa noćnog stočića. Skoro je pola osam. Gunila je stajljala tanušni srebrni lančić oko vrata. Sebastijan ju je sumnjičavo gledao. Četrdeset sedam godina, živi u strogom centru Stokholma. Nema šanse da je toliko poverljiva i naivna.

„Jesi li ti luda?“ rekao je uspravivši se. „Tek juče si me upoznala. Mogu pola stana da ti iznesem.“

„Nameravaš li da izneseš pola mog stana?“

„Ne. Ali to je upravo ono što bih rekao da to stvarno planiram.“

Poslednji put proverivši kako izgleda, Gunila je prišla njegovoj strani kreveta. Sela je i spustila šaku na njegove grudi.

„Nisam te upoznala tek juče. Juče sam s tobom izašla. Na poslu imam sve informacije o tebi koje mi trebaju i, ako televizor ne bude tu kad se vratim kući, znaću gde da te potražim.“

Na trenutak, Elinor je prošla kroz Sebastijanovu glavu, ali misao na nju odmah je potisnuo. Pre ili kasnije moraće da joj posveti dosta vremena i energije, ali ne sada. Gunila mu se ponovo osmehnula. Šalila se. Sebastijan se setio prethodnog dana.

Često se osmehivala.

Lako se smejala.

Bilo je to prijatno veče.

Gunila se brzo nagnula prema njemu i poljubila ga u usta pre nego što je stigao da reaguje. Ustavši, na vratima spavaće sobe stala je i rekla:

„U svakom slučaju, Jok će te držati na oku.“

„Jok?“ Sebastijan je pokušao da pronađe u glavi sećanje na nekog ko se zove Jok, ali ništa nije pronašao.

„Joakim. Moj sin. Možeš da doručkuješ s njim, ako želiš. I on je već ustao.“

Sebastijan je samo bledo gledao u nju. Nije znao šta da kaže. Da li je ozbiljna? Njen sin? Ovde, u stanu? Koliko mu je godina? Koliko je dugo tu? Čitave noći? Koliko se Sebastijan sećao, nisu baš bili naročito diskretni.

„Stvarno moram da idem. Hvala ti za juče.“

„Hvala tebi“, uspeo je da procedi Sebastijan pre nego što je Gunila izašla iz sobe, zatvorivši vrata za sobom. Sebastijan se ponovo spustio na jastuke. Čuo ju je kako se nekome javlja – verovatno sinu – a onda čuo još jedna vrata koja su se zatvorila. Stan je zapao u tišinu.

Sebastijan se protegao. Nije ga bolelo. Poslednjih nekoliko nedelja ga nije bolelo, i konačno je uživao u tome što može da pokreće telo bez bola.

Uboden je nožem pre nešto više od dva meseca, u list i u stomak – ubo ga je Edvard Hinde, psihopata i serijski ubica. Sebastijan je odmah otišao na operaciju i sve je izgledalo dobro, u stvari veoma dobro, ali bio je komplikacija. Dren mu je stajao u probodenim plućima nedelju dana, a kad su ga izvadili, rekli su da je samo pitanje vremena kada će se potpuno oporaviti. Ali onda je dobio zapaljenje pluća i skupila mu se tečnost u plućima, tako da su mu ponovo probušili rupu. Ispustili su tečnost i zašili ga. Dali su mu uputstva šta sme da radi a šta ne, i koje vežbe da radi kod kuće. Previše teških i dosadnih vežbi. U svakom slučaju, sad mu je bilo bolje; juče je i zvanično proglašen zdravim i čitavim.

Telo mu se možda oporavilo, ali Hindeov slučaj nikad nije potpuno nastupio njegove misli.

Delimično zato što je Hinde pokušao da mu se osveti ubistvima nekoliko žena, žena s kojima je Sebastijan bio u seksualnoj vezi. Nije mogao sâm da izvrši ta ubistva, naravno, jer je bio zaključan u najstrožem odeljenju Levhage* od 1996, zahvaljujući Sebastijanu, ali uz pomoć čistača sa odeljenja uspeo je da ostvari neke aspekte svoje osvete.

Četiri žene bile su mrtve.

Jedno im je bilo zajedničko.

Sebastijan Bergman.

* Psihijatrijska ustanova i zatvor u Švedskoj. (Prim. prev.)

Čovek koji nije bio tamo

Osećaj da je kriv za smrt četiri žene bio je neracionalan, ali ipak nije uspevaao da ga se otrese. Kada je Državna jedinica za krvne delikte, poznata i kao Riksmord, uhapsila čistača, Hinde je pobegao iz zatvora i oteo Vanju Litner.

Nije to bila nasumična otmica. Nije je oteo ni zato što je radila sa Sebastijanom. Ne, Hinde je nekako shvatio da je Vanja Sebastijanova ćerka.

Edvard Hinde je mrtav, ali Sebastijan se s vremena na vreme pribojavao da će, ako je jedan serijski ubica uspeo da dokuči istinu, možda i drugi to uspeti. Nije želeo da se to dogodi; njegov odnos sa Vanjom sada je bio dobar, mnogo bolji nego što je ikada bio.

Spasao je Vanjin život u toj usamljenoj kući gde je bila sa Hindeom, i to je naravno odigralo ulogu. Sebastijanu ni najmanje nije bilo važno da li ga Vanja trpi samo iz zahvalnosti; trpela ga je i to je jedino bilo bitno. Mada, bilo je to mnogo više od pukog trpljenja. U poslednja dva meseca poželela je da bude s njim čak dva puta. Prvo ga je posetila u bolnici, a onda, kad su ga otpustili i pre nego što ga je upala pluća ponovo pokosila, predložila mu je da se nađu na kafi.

Još je mogao da oseti kako mu je telo prostrujalo kad je začuo njen glas.

Njegova ćerka pozvala ga je i poželela da se sretne s njim.

Jedva se sećao o čemu su razgovarali. Želeo je da u sećanju sačuva svaki detalj, svaku nijansu, ali događaj je bio neverovatan, a situacija prejaka čak i za njega. Sedeli su u kafiću sat i po. Samo njih dvoje. Njen izbor. Bez oštrih reči. Bez rasprave. Nije se osećao tako živim, toliko prisutnim u trenutku, od onog drugog dana Božića 2004. Iznova i iznova se vraćao na tih devedeset minuta koje su proveli zajedno.

Moglo bi da se ponovi. Ponoviće se. Mogao bi da se vrati na posao. Želeo je da se vrati. Ponekad je čak osećao i čežnju – za nekim sadržajem, naravno, ali najvećim delom bila je to čežnja da bude blizu Vanje. Pomirio se sa saznanjem da joj nikada neće biti otac. Bilo kakvim pokušajem da tu ulogu preotme od Valdemara Litnera, Sebastijan bi sve uništio. Nije postigao baš mnogo do sada – jedna poseta u bolnici i devedeset minuta uz kafu, ali i to je bilo nešto.

Prihvatanje.

Izvesna doza brižnosti prema njemu.

Možda čak i zametak prijateljstva.

Sebastijan je zbacio jorgan sa sebe i ustao. Gaće je pronašao na podu, a ostatak odeće na stolici gde ju je bacio pre devet sati. Prstima je prošao kroz kosu, i nakon kratkog pogleda u ogledalo otvorio vrata spavaće sobe i zastao na tren. Začuo je neke zvuke iz kuhinje. Muziku. Kašičicu koja je zvecnula po porcelanu. Izgleda da je Jok započinjao doručak bez njega. Sebastijan je ušao u kupatilo i zaključao vrata. Stvarno je želeo da se istušira, ali pomisao da se

skine do gole kože, svega nekoliko metara od Gunilinog sina, odvrtila ga je od toga. Upotrebio je toalet, a onda oprao ruke i umio se.

Dok je išao prema vratima stana, shvatio je da će morati da prođe pored kuhinje i tačno to je i nameravao da uradi. Samo da prođe. Jok neće videti ništa osim Sebastijanovih leđa, ako slučajno podigne glavu. Sebastijan je izašao u hodnik, pronašao cipele i obuo ih, a onda počeo da traži jaknu. Nigde je nije bilo.

„Jakna ti je ovde“, začuo je duboki glas iz kuhinje. Sebastijan je sklopio oči i nečujno opsovao u sebi. Sinoć je želeo da ostavi utisak da je u žurbi, kao da ne može da ostane, iako su oboje znali da će upravo to uraditi. Skinuo je jaknu u kuhinji dok je Gunila otvarala flašu vina.

Duboko je uzdahnuo i kročio u kuhinju. Mladić, od oko dvadeset, sedeo je za stolom sa činijom pahuljica i ajpedom ispred sebe. Pokazao je glavom prema stolici nasuprot njemu, ne skidajući oči s tableta.

„Evo je.“

Sebastijan nije imao izbora, osim da priđe i uzme optužujući odevni predmet.

„Hvala.“

„Nema na čemu. Mogu li da te ponudim nečim?“

„Ne.“

„Uzeo si ono po šta si došao?“

Mladić i dalje nije skidao pogled sa ajpeda. Sebastijan ga je pogledao. Bez sumnje bi obojici najlakše bilo da poslednju opasku ne prokomentariše, a za Sebastijana da se okrene i ode, ali zašto se odlučiti za najlakšu opciju?

„Ima li kafe?“, pitao je Sebastijan dok je oblačio jaknu. Ako ga Gunilin sin ne želi ovde, onda će ostati malo. Njemu je ionako svejedno. Mladić ga je iznenađeno pogledao.

„Tamo je“, rekao je, pokazujući glavom iza Sebastijana. Sebastijan se okrenuo. Nije video ni kafemat, ni filtriranu kafu, ni espreso-aparat, ali onda je primetio crni polukružni predmet koji je izgledao kao futuristička motociklistička kaciga, sa rešetkom ispod neke vrste česme. Dugmići sa obe strane. Metal odozgo. Pored njega su stajale male staklene šolje, pa je Sebastijan pretpostavio da je mašina proizvodila nekakvu tečnost.

„Znaš li kako se koristi?“, pitao je Jok jer se Sebastijan nije primicao aparatu.

„Ne.“

Jok je ustao. „Šta želiš?“

„Nešto jako. Kasno sam legao.“

Čovek koji nije bio tamo

Jok ga je umorno pogledao, uzeo jedno punjenje sa držača koji Sebastijan nije čak ni primetio, otvorio poklopac aparata, ubacio punjenje, zatvorio poklopac, stavio jednu od staklenih šoljica pod česmu i pritisnuo neko dugme.

„I, ko si ti onda?“, pitao je, zvučeći potpuno nezainteresovano.

„Ja sam ti novi tatica.“

„Super. Smisao za humor. Trebalo bi da bude malo s tobom...“

Ponovo je seo. Sebastijan je odjednom osetio da je Joakim možda doživeo previše jutara sa previše nepoznatih muškaraca u svojoj kuhinji. Uzeo je šolju bez reči. Kafa je zaista bila jaka. I vrela. Opekao je jezik, ali ju je popio bez reči.

Dva minuta kasnije izašao je u sivo septembarsko jutro.

* * *

Trebalo mu je nekoliko sekundi da shvati gde se nalazi i pronađe najkraći put do kuće. Do stana u Grev Magnigatanu.

I Elinor Bergkvist.

Njegove stanarke, ili šta je već bila. Kako je završila kao njegov sustanar, za Sebastijana je i dalje bila misterija.

Upoznali su se kad je Hinde počeo da ubija njegove bivše ljubavnice. Sebastijan je otišao kod Elinor da je upozori, a ona se uselila kod njega. Trebalo je da je istog trenutka izbaciti, ali ona je i dalje bila tu.

Potrošio je dosta vremena pokušavajući da shvati svoj odnos sa Elinor. Bilo je nekih stvari u koje je bio potpuno siguran.

Svakako je nije voleo.

Da li mu se ikada makar sviđala? Baš i nije. Ali jedan deo njega cenio je ono što je učinila s njegovim životom. Dala mu je izvesnu dozu normalnosti. Uprkos svim šansama, uživao je u njenom društvu. Zajedno su kovali. Ležali u krevetu i gledali televiziju. Vodili ljubav. Često. Zviždukala je. Kikotala se. Kad bi se vratio kući, govorila mu je da joj je nedostajao. Nije želeo sebi da prizna jer nije želeo da bude istina, ne sa Elinor, ali njeno prisustvo značilo je upravo to: prvi put posle mnogo godina počeo je svoj stan da smatra domom.

Domom. Disfunkcionalnim, ali ipak domom.

Da li je možda samo koristi? Apsolutno. Nije ga bilo briga za nju. Sve što bi izgovorila ulazilo je na jedno uvo, a izlazilo na drugo. Bila je kao pozadinska muzika. Ali je bila fantastična dok se oporavljao. Iskreno, nije mogao da zamisli kako bi bez nje izdržao sve one nedelje kad ga je iznenadila upala pluća. Uzela je slobodne dane na poslu, u Robnoj kući Olens, i ni na tren se nije odvajala od njega. Ali koliko god bio zahvalan za sav njen trud, to jednostavno nije bilo dovoljno.

Elinor je bila divna, skoro ponizna, i ne sasvim normalna kućna pomoćnica s kojom je imao seks. Iako mu je život postao lakši i ugodniji u svakom smislu, to ne bi uspelo na duge staze. Normalnost svakodnevnog života koji je Elinor uvela bila je samo privid. Himeru. Cenio je to neko vreme, možda je čak i ohrabrivao, ali sada je bio siguran da ne želi da se to nastavi.

Oporavio se, polagano počeo da uspostavlja kakvu-takvu vezu s Vanjom, i naizgled imao nekakav posao. Bili su to zameci nečega što je moglo da postane život.

Nije mu više trebala.

Morala je da ode.

To će biti sve samo ne pošteno.

ŠIBEKA KAN JE ČEKALA. Kao i obično. Sedela je pored kuhinjskog prozora na trećem spratu trošne stambene zgrade iz šezdesetih u Rinčebiju. Napolju je lišće počelo da žuti i crveni. Predškolci su cicalali i vrištali na igralištima između zgrada. Šibeka nije mogla da kaže koliko godina već sedi i posmatra kako se deca igraju. Isti prozor, isti stan, druga deca. Vreme je tako brzo prolazilo, tamo napolju. U njenoj kuhinji vreme kao da je stalo.

Uživala je u trenucima nakon što bi joj sinovi otišli i pre nego što bi dan odmakao. Bila je aktivna, imala je mnogo prijateljica, radila je kao negovateljica, odlično je napredovala u učenju švedskog, a prošle godine dobila je priliku da se obučava za medicinsku sestru. Ali u tih nekoliko jutarnjih sati kad je bila slobodna, sedela bi i posmatrala spoljašnji svet. Bio je to njen drugi život, na neki način. Bilo je to vreme kad je mogla da pokaže svoje poštovanje i ljubav prema Hamidu.

Kada bi se malo potrudila, znala je da bi uspela da izračuna koliko tačno godina već tu sedi, ali ovog trenutka to nije mogla. Nije mogla da podnese da se seća. Po njenim dečacima najjasnije se videlo koliko je vremena proteklo. Mehran je bio u poslednjem razredu srednje škole, dok je Ejer kaskao nekoliko godina iza njega; nije mu išlo glatko kao starijem bratu. Ejeru je bilo četiri kad je Hamid nestao; Mehran je taman napunio šest. Šibeka se setila kako se osmehnuo kad mu je otac doneo novu torbu, crnu sa dve bele pruge, spremnu za novu školsku godinu koja je počinjala na jesen. Njegovog osmeha i tamnih očiju koje su blistale od ponosa što odrasta. Prisnog zagrljaja oca i sina. Nedelju dana posle toga Hamid je nestao, kao da se zemlja otvorila i progutala ga. Bio je četvrtak. Jedan četvrtak pre mnogo, mnogo godina.

Začudo, sve više joj je nedostajao kako su godine prolazile. Ne onako snažno kao u početku, ali na neki tužniji, bolniji način.

Čovek koji nije bio tamo

Šibeka se odjednom naljutila na sebe. Ponovo se vratila uspomenu. A upravo su uspomene bile ono sa čim nije mogla da izađe na kraj, a um se nije obazirao na ono što je želela. Nekako joj je izmicao kontroli, pronalazio put u prošlost. Pronalazio je prijatelje koji su joj pomagali u potrazi. Nalazio dečja pitanja i suze. Hamidovo najbolje odelo, ono koje je uzela iz čistionice, uzalud ga je čekalo. Prava vrteška od slika i izdvojenih trenutaka koje je propustila, nešto što je moglo da svemu dâ smisao. Ali na kraju bi uvek bila razočarana. Hiljadama puta istražila je svaki detalj, svako lice joj je bilo poznato. Nije imalo smisla.

Kako bi se oslobodila uskovitlanih misli, Šibeka je ustala i prišla prozoru. Bio je petak. On će uskoro doći, to je znala. Posle današnjeg dana, proći će još dva pre nego što ponovo dođe. Nije verovala da će joj bilo šta doneti, svi su prestali da joj odgovaraju još davno, ali nije želela da odustane. Nastavljala je da ih šalje. Učila je švedski, pisala, koristeći prave reči, zvanični jezik. Toliko se izveštala u pisanju vlastima da su je mnogi prijatelji molili za pomoć.

A onda ga je ugledala. Poštara. Kao i obično, vozio je bicikl po stazi, a onda počeo da obilazi zgradu broj dva, posle četiri i šest, a onda je dolazio do osmice. Do njene zgrade.

Čekala je dok ga nije videla kako izlazi iz šestice, pre nego što se na prstima iskrala u hodnik, pokušavajući da bude što tiša. Nije imala potrebe za tim, ali nadala se da će joj tišina nekako povećati šanse.

Do sada joj to nije pomagalo.

Stala je kraj vrata i osluškiivala. Posle nekog vremena čula je tupi metalni zvuk kad su se skroz dole otvorila ulazna vrata. Zamišljala ga je kako prilazi liftu, pritiska dugme i poziva ga. Uvek je prvo odlazio na poslednji sprat, a onda peške silazio. To mu je bila navika. Njena je bila da u tišini stoji u hodniku.

Privila se uz vrata. Drugaćiji zvuk. Neki spolja, izdaleka. A jedan veoma blizu – sopstveno disanje i šum frižidera iz kuhinje. Dva sveta, odvojena drvetom i metalnim poštanskim sandučetom. Koraci su se približili. Za Šibeku, u ovim momentima bilo je nečeg religioznog.

Ili Alah želi da se to desi, ili ne.

Bilo je tako jednostavno.

Uza zvuk koji je delovao skoro zaglušujuće, poštansko sandučće se otvorilo i čitava gomila šarenih reklama pala je na pod pred njom. Sve oko nje izbledelo je dok se saginjala. Ispod poslednjih posebnih ponuda iz lokalnog supermarketa ležao je beli koverat.

Od SVT-a, Švedske televizije.

Ovog puta Alah je želeo da se nešto desi.

NIJE BILA NJENA KRIVICA. U stvari, jeste, ali greškom. Svako može da napravi takvu grešku, zar ne? Marija je bila potpuno nerazumna. Dobro, bila je umorna, ali ko nije! A i Karin ih nije namerno odvezla pogrešnim putem.

Bila je to greška.

Sve je išlo baš kako treba sve do pre nekoliko sati, i to uprkos kiši.

Marija je proslavila svoj pedeseti rođendan u julu, a Karinim poklon bio je put u planine. Do Jemtlandskog trougla.

Storulvon–Blohamaren–Silarna.

Smatrala je da i sâma imena čine putovanje egzotičnijim nego što je ono stvarno bilo. Plan je bio da se malo šetaju, ništa previše avanturistički. Kratke, lake rute svakog dana, a onda tuš, sauna, jelo, vino i propisno spavanje, svaki put u drugom planinskom domu. Pre mnogo godina Karin je sa Fredrikom pešačila po tom kraju i mislila je da će biti savršeno. Okrepljujući susret sa prirodom, uz malo uživanja.

Mnogo vremena za razgovor.

Bio je to divan poklon. I skup. Sa putovanjem do tamo, i četiri noćenja, uključujući i večeru za njih dve, cena je imala pet cifara, ali Marija je bila vredna toga. Mnogo godina bila je Karinina najbolja prijateljica. Našla se Karin i kad su se drugi malo udaljili. Rak dojke, razvod, smrt majke. Kroza sve to prošle su zajedno. A i zabavljale su se, naravno, ali nikad nisu šetale. Zapravo, Marija nikad nije bila severno od Karlstada. Došlo je vreme i za to.

Karin je izabrala poslednju nedelju kada su planinski domovi još otvoreni: kraj septembra. Delimično da bi izbegle moguću letnju gužvu i da bi Marija imala vremena da isplanira i najavi nekoliko dana odsustva s posla, ali i zato što se Karin nadala da će do tada jesen već početi i sa sobom doneti lak i čist vazduh, kao i šarenilo pejzaža. Želela je da se planine pokažu u najboljem izdanju njenoj najdražoj prijateljici.

Nije čak ni razmatrala mogućnost da će kiša skoro neprekidno padati, od trenutka kad su se iskrcale iz voza u Enafošu.

„Kažu da će biti mnogo bolje početkom sledeće nedelje“, uveravao ih je vozač autobusa dok ih je vozio do planinskog doma u Storulvonu, nakon što su ga pitale da li je čuo kakva je vremenska prognoza.

„Čitavog vikenda će padati kiša?“

U Marijinom glasu osetila se izvesna doza pomirenja.

„Tako kažu“, rekao je vozač, mudro klimajući glavom.

„Ovde gore vreme može vrlo brzo da se promeni“, ohrabrujuće je rekla Karin. „Biće lepo, videćeš.“

Boravak im je lepo otpočeo. Stigle su do planinskog doma, dobile jednostavnu ali udobnu sobu, otišle u šetnju po okolini, odremale malo, otišle u

Čovek koji nije bio tamo

saunu i okupale se u planinskom izvoru, a uveče su uživale u ukusnoj večeri u restoranu, časteći se vinom, a onda i likerom uz kafu.

Ujutro su ustale u sedam. Posle doručka spakovale su ručak i napunile termos kafom, i krenule malo posle pola devet. Nebo je bilo vedro, ali znale su da to ništa ne garantuje, pa su se obukle za vlažno vreme, obule debele čizme i sa sobom ponele toplu rezervnu odeću.

Prešle su reku i krenule preko bujne doline, koja je, sudeći po mapi iz hotela, nosila ime Parken. Nisu žurile, čeretale su i zaustavljale se da fotografišu, ili da prosto uživaju u okolini. Ni najmanje nisu žurile. Ima svega dvanaest kilometara od Storulvona do Blohamarena, koji im je bio sledeća stanica. Posle tri kilometra izbile su iz brezovika i nastavile preko zaravni, uputivši se prema odmorištu u Ulvočernu. Dok su stigle, skoro da su i zaboravile na kišu. Videle su dugačak uspon iza odmarališta, pa su vrlo dugo ručale i pile kafu. Složile su se da je loše vreme nešto što će zapamtiti i čemu će se kasnije smežati. Mnogo kasnije, verovatno, ali ipak jednog dana... Na kraju su ponovo krenule, povremeno časkajući, a povremeno hodajući u tišini.

Posle nekih sat vremena, ugledale su odmaralište u Blohamarenu, na vrhu planine. Odlučile su da im je najvažnije da se istuširaju i odu u saunu, pa su odlučno krenule preko gole, natopljene visoravni obnovljenom snagom.

Kilometar od odredišta ponovo su stale, izvadile plastične šoljice i popile vodu iz potoka koji je jurio niz planinu. Posle toga Karin nije mogla da se seti zašto je uopšte uzela plastičnu fasciklu u kojoj je čuvala rezervacije. Otvorila je ruksak da izvadi kesicu oraha i grožđica i iz nekog razloga pogledala je u svoja dokumenta.

Nije mogla da shvati ono što je videla. Ni najmanje. Ponovo je pogledala, shvatila šta se dogodilo i vratila fasciklu nazad u ruksak dok je razmišljala na koji način da kaže Mariji šta je upravo otkrila. Nije bilo lako. Preostalo joj je samo da kaže istinu.

„Sranje“, rekla je, jasno stavivši do znanja da je i sama veoma uznemirena onim što je upravo pročitala.

„Šta nije u redu?“, pitala je Marija, usta punih oraha. „Ako si nešto zaboravila, možeš sama da se vratiš. U mislima, ja sam već u sauni s pivom u rukama.“

„Ne, upravo sam pogledala naše rezervacije...“

„I?“, Marija je umočila šoljicu u vodu, otpila gutljaj i ostatak prosula.

„Mi smo... malo smo pogrešile.“

„Šta pričaš! Eno odmarališta. Jesmo li nešto propustile usput?“

Marija je prikačila šoljicu za ruksak i ustala, spremna za pokret. Karin je škrgutala zubima.

„Blohamaren je gore. Ali mi bi danas trebalo da budemo u Silarni.“

Marija je stala kao ukopana i bledo je pogledala.

„Ali govoriš Blohamaren sve vreme. Od Storulvona do Blohamarena, do Silarne. Sve vreme si to govorila.“

„Znam, i ja sam to mislila, ali noćas smo rezervisale u Silarni, a u Blohamarenu sutra uveče, ako je suditi po rezervacijama.“

Marija je i dalje samo gledala u nju. Ne sada. Ne kad su došle tako blizu. Karin se šali. Sigurno se šali.

„Izvini.“

Karin je uhvatila Marijin pogled, i Marija je istog trena shvatila: nije se šalila. Pa dobro, nije kraj sveta! Malo su pogrešile; uz malo sreće vратиće se samo koji kilometar.

„I koliko je daleko Silarna?“

Karin je oklevala. Po Marijinom tonu shvatila je da će izgubiti živce, ali da kaže „ne tako mnogo“ ili „samo malo dalje“, nije mogla. I ponovo, samo istina je mogla da pomogne.

„Devetnaest kilometara.“

„Devetnaest kilometara! Mora da se šališ!“

„Ima devetnaest kilometara od Blohamarena do Silarne. Nismo sasvim stigle do Blohamarena, što znači - osamnaest. Možda sedamnaest.“

„Pa to je još jebena četiri sata!“

„Izvini.“

„Koliko će još biti dan?“

„Ne znam.“

„Za ime sveta, Karin! Nikad nećemo stići! Zar ne mogu noćas da nas prime tamo, a sutra ćemo da krenemo za Silarnu? Sigurno možemo da promenimo rezervaciju!“

Na trenutak Karin je osetila olakšanje. Naravno, to je bilo rešenje. Razumna Marija. Potpuno ubeđena da će sve nekako ispasti kako treba, uzela je mobilni telefon i rezervaciju.

Ne, ipak nije bilo moguće promeniti rezervaciju. Sve je popunjeno. Poslednja nedelja u sezoni bila je neverovatno popularna. Ako imaju duške ili prostirke, mogu da prespavaju u šupi, a večeru mogu da zakažu tek posle pola deset. Karin i Marija razmislile su o ovom predlogu, ali Marija je vrlo jasno rekla da nema nameru da spava u šupi. Zgrabila je ruksak i krenula.

U početku se činilo da Marija ne želi da razgovara, ali posle nekog vremena Karin je zaključila da verovatno i ne može. Uprkos činjenici da pada kiša i da im vetar šiba po obrazima, Marijino lice bilo je sivobelo, a koža opuštena, kao da nije imala mišiće na licu.

Čovek koji nije bio tamo

Izgledala je sasvim iscrpljeno. Jedva da je odgovarala kad ju je Karin nešto pitala; Karin je pokušavala da sačuva vedrinu, ali to je bilo sve teže i teže. Nije bila njena krivica.

U stvari jeste, ali greškom.

„Čekaj, odmorimo se malo“, rekla je Karin nakon što su sat i po koračale.

„Nemoj da si tako prokletu glupa! Bolje da idemo dalje, tako ćemo u nekom jebenom trenutku i stići.“

„Uzmi malo oraha, daće nam energije. Ionako moram da napunim flašu.“ Pokazala je u pravcu brze vode, nekoliko metara niže.

„Nećeš uspeti da se spustiš.“

„Hoću.“

Karin je zvučala sigurnije nego što se osećala; bila je odlučna da sačuva pozitivnost umesto da jadikuje i prepusti se Marijinom lošem raspoloženju. Nadala se da će večera i san oraspoložiti njenu prijateljicu, da im čitav put ne bi propao. Prišla je ivici zaravni. Marija je bila u pravu, biće teško spustiti se; bilo je prilično strmo. Teško, ali ne i nemoguće.

Karin je napravila još jedan korak prema ivici i zemlja joj je nestala pod nogama. Pala je, vrisnula, pokušala da nađe oslonac. Levom rukom uspela je da se uhvati za nešto dok je padala, ali to se polomilo i ona je skliznula niz padinu, zajedno sa zemljom, blatom i kamenjem. Udarila je desno koleno i imala taman toliko vremena da sebi kaže kako je ovo neće sprečiti da stigne do Silarne, kada se zaustavila na metar od potoka. Nekoliko manjih kame-nova palo je za njom i raštrkalo se po blatu.

„O, bože moj! Jesi li dobro? Šta se dogodilo?“

Marija je zvučala zabrinuto.

S velikom mukom Karin se pridigla i sela. Jarka vetrovka koju je imala na sebi izgledala je kao da je prošla deset rundi borbi u blatu, ali telo joj je izgleda ostalo čitavo. Koleno ju je malo bolelo, ali to je bilo sve.

„Dobro sam.“

„Kakve to grančice držiš?“

Da li uopšte nešto drži? Karin je pogledala i bacila to iz ruke uz prestra-vljeni vrisak.

Bila je to šaka.

Skelet šake.

Ono što je Mariji ličilo na grančice bile su u stvari kosti podlaktice, polo-mljene u laktu. Karin je pogledala padinu niz koju je skliznula. Metar ispod mesta na kom je stajala Marija videla je ostatak ruke kako štrči, a pored je bila lobanja, napola zakopana u blato.

Karin je odjednom shvatila da im je putovanje svakako upropašćeno.

ELINOR BERGKVIST.

Valdemar Litner je uzdahnuo. Prvi put se pojavila pre nekih dva meseca. Pozvala je kompaniju i zakazala sastanak. Izgleda da je insistirala da se vidi baš s njim. Svrha njene posete bila je prilično nejasna, a sastanci koji su usledili ni najmanje mu nisu pomogli da shvati o čemu se radi. Imalo je neke veze sa poslom koji je želela da otpočne; bili su joj potrebni saveti i pomoć. Dao je sve od sebe, ali ništa se nije dogodilo. Elinor danas nije bila ništa bliže pokretanju sopstvenog posla nego što je to bila prvi put kad ju je video. Pitao je zašto je želela da vidi baš njega, a ona je rekla da ga je preporučio jedan poznanik. Valdemar se pitao ko bi to mogao biti, ali, povodom toga, ona je ostala prilično nejasna. Ispostavilo se da je bila nejasna u mnogo čemu, između ostalog i povodom posla koji želi da pokrene i šta planira da radi.

Ali danas bi trebalo da održe poslednji sastanak, a onda će sasvim moći da zaboravi na Elinor Bergkvist. Idući prema vratima, pritisnuo je obema šakama bolna leđa i istegao kičmu najbolje što je mogao. Elinor je čekala u maloj čekaonici i ustala je čim ga je ugledala.

„Dobar dan, Elinor. Dobro došla.“

„Hvala.“

Osmehnula se dok su se rukovali. Uveo ju je u kancelariju i ona je skinula crveni sako pre nego što je sela naspram njega, spustivši preveliku torbu na kolena.

„Donela sam papire koje si mi dao“, rekla je, posegnuvši u torbu.

„Elinor“, prekinuo ju je Valdemar, a u načinu na koji je izgovorio njeno ime bilo je nečega što ju je nateralo da prekine preturanje po torbi i pogleda ga. „Mislim da ne bi trebalo više da budeš naš klijent.“

Elinor se zaledila. Da li je počeo nešto da sumnja? Da li je u nečemu pogrešila? Da li je nekako shvatio da ne dolazi zbog finansijskih saveta, već zbog... Zašto uopšte dolazi, kad je već kod toga? Želela je samo da vidi ko je on. I šta je. Bilo je uzbudljivo sedeti nasuprot kriminalcu koji je učestvovao u prevari, koji je pretio njenom čoveku i možda bio umešan u ubistvo.

Kad se uselila kod svog voljenog Sebastijana, pronašla je kesu punu dokumenata. Sebastijan se uznemirio kad ju je spomenula i rekao da je baci. Da je uništi.

Nije to učinila.

Pročitala je sve. Prepoznala je ime – Daktea investments – i shvatila da je Valdemar Litner kriminalac. Bila je uverena da niko ko je imao veze sa mutnim radnjama Daktee ne može biti nevin; pre nekoliko godina toliko su pisali u novinama o tome.